

Nestvondst van Keep in de Kennemerduinen in 1999

Pim de Nobel

De status van de Keep als broedvogel in Zuid-Kennemerland is duister: "Op de landgoederen en in de omringende bossen worden zo nu en dan tot ver in mei zingende Kepen gehoord; maar zekere broedgevallen zijn schaars" (Geelhoed et al, 1998; p.64). Hoofdstuk tien van de regionale Avifauna rept dan ook van een "toevallige broedvogel" en geeft de volgende informatie: "In 1982 werd in Middenduin het eerste zekere broedgeval voor de regio vastgesteld (paar met jongen). In 1984 werd daar opnieuw een territorium vastgesteld (zingende vogel gedurende twee opeenvolgende bezoeken). Ook uit het verleden zijn meerdere waarnemingen bekend van Kepen in geschikt broedbiotoop. In de *Atlas van de Nederlandse broedvogels* (1973-1977) staat een waarschijnlijk broedgeval in de binnenduinstrand bij Aerdenhout; zang tot half juni 1977. Verder was er een vergelijkbaar geval in Duin en Kruidberg; zang van eind juni tot begin juli 1967". Tot zover de regionale Avifauna. Ook landelijk gezien is de Keep een "uiterst schaarse broedvogel" met "hooguit enkele broedgevallen per jaar" (Bijlsma et al, 2001). Daarom bij deze alsnog enige informatie omtrent een nestvondst in 1999.

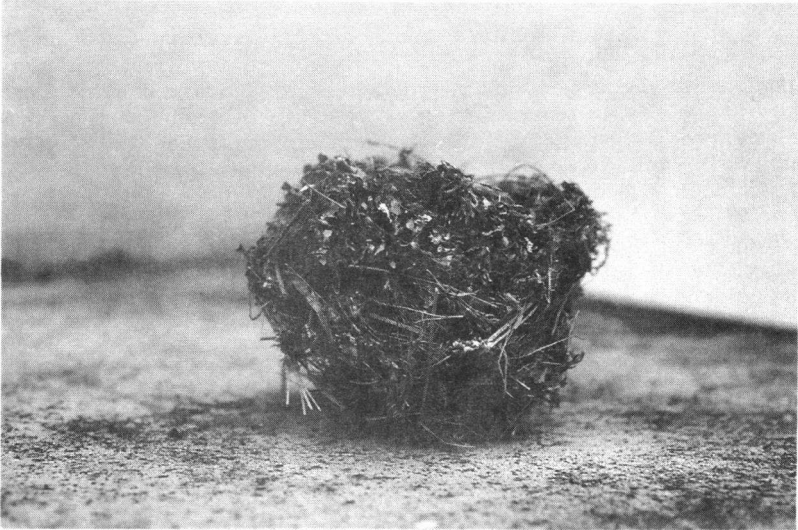
18 juni Niko Buiten, Freerk Hijlkema en ondergetekende ontdekken tijdens de laatste inventarisatieronde aan de Broedvogel Monitoring Project-plot Spinnepoppenvlak in de Kennemerduinen een nestbouwende Keep (SOVON-broedcode 9). Door de met nestmateriaal (mos, veertjes) vliegende vogel te volgen, werd het nest gevonden. Het nest bevond zich op circa 7 meter hoogte langs een horizontale tak op circa 3 meter van de stam van een forse den, de dikste in de directe omgeving. Aanvankelijk werd gedacht aan een niet-uitgekleurd mannetje (vogel zonder donkerzwarte kop, nek en mantel), maar volgens de thuis nageslagen literatuur bleek het qua kleed (vrij effen kop met lichte oorstreek en smal schouderveld) en gedrag (nestbouw) een vrouwtje te betreffen; alleen zij bemoeit zich met de bouw van het nest (Cramp & Perrins, 1994). Verder is geen zang gehoord, maar wel meerdere malen een soort zachte versie van de nasale contactroep, en was er sprake van een eenmalige vecht- of vrijpartij met een mannetje Vink nabij het nest. Mengparen schijnen voor te komen...

26 juni Freerk en Hans Groot horen een nabij dan wel vanaf het nest roepende Keep (broedcode 6 dan wel 13).

2 juli Pim treft tijdens een uur durend avondbezoek geen Keep aan. Verder bevond het nest zich niet op exact dezelfde locatie, en hingen er

korstmosachtige rafels aan de buitenkant van het nest: predatie en/of anderszins losgeraakt?

11 juli Pim vindt het nest op de grond onder de nestboom (zie foto's). Met enkele donsveertjes in de nestkom lijkt het nagenoeg afgebouwd. Door het ontbreken van eieren of eischaalresten blijven status en oorzaak van mislukken van deze broedpoging echter onzeker (broedcode 9 of 11).

Zij-aanzicht van het komvormige nest: hoogte 8,5 cm, doorsnede 11 cm, doorsnede nestkom 5 cm, diepte nestkom 4,5 cm. Let op de voor Keep typische, en in vergelijking met Vink, weinig compacte samenstelling van strootjes, mos en korstmos (Cramp & Perrins, 1994). Peter Eekelder.

De waarneming van een nestbouwende Keep en de vondst van een nest kwamen niet geheel onverwacht. Tijdens de vier voorgaande jaren dat het Spinnekoppenvlak werd geïnventariseerd, was er in drie jaren sprake van groeps(sub)zang van Kepen in maart-april. Met name in en rond het berkenbosje aan de noordzijde, waar het overwegend uit open (oud) dennenbos bestaande Spinnekoppenvlak grenst aan een open-duinvlakte. Gedrag en biotoop sluiten goed aan bij wat bekend is: eerst groepszang, vervolgens partnerkeuze en tenslotte vestiging van nestterritoria in open, gemengd bos (Cramp & Perrins, 1994). De kenmerkende "wheezing-song", een monotone herhaling van het nasale "zaag"-gedeelte van de Groenling, werd echter nooit in mei of juni opgemerkt. Op 10 mei

2000 zat echter in het struweel aan de noordoever van het Vogelmeer, pakweg 500 meter ten westen van de nestplaats in 1999, een uitgekleurd mannetje Keep te zingen... Dat het Spinnekoppenvlak speciale kwaliteiten heeft voor vinkachtigen was overigens al aangetoond door minimaal zes nestvondsten van Kruisbekken in 1998 (waaronder een succesvol nest), zoals en passant beschreven in een artikel over variabiliteit in kruisbekgeluiden (Robb, 2000).

Zoals gezegd, in Nederland zijn zekere broedgevallen van Keep schaars. Hoewel per jaar tot enkele tientallen waarnemingen van zingende mannetjes in mei-juli worden gedaan, blijkt het grootste deel van nader gecontroleerde gevallen betrekking te hebben op solitaire, niet-uitgekleurde mannetjes zonder verdere aanwijzingen voor broeden. Deze "territoriale" Kepen kunnen mogelijk beter als overzomeraars worden beschouwd (Bijlsma et al, 2001). Niettemin vermelden de SOVON-monitoringsrapporten over de jaren 1992-1999 respectievelijk 19, 5, 8, 8, 8, 7, 16 en 7 territoria. Er wordt bovendien gesproken over "het topje van de ijsberg" (van territoriale waarnemingen), maar ook van "zekere broedgevallen zijn erg zeldzaam" (Van Dijk et al, 1994-2001). Kortom, de nestvondst in het Spinnekoppenvlak in 1999 is het vermelden waard, ondanks de onzekerheid omtrent status en oorzaak van het mislukken van deze broedpoging. Op grond van SOVON-broedcode 9 (nestbouw) mogen we in ieder geval spreken van een waarschijnlijk broedgeval, maar de mogelijk van toepassing zijnde broedcodes 11 en 13 (resp. pas gebruikt nest en nest met onbekende inhoud) staan voor een zeker broedgeval. Hoe dan ook, het betreft het eerste broedgeval in de Kennemerduinen (Veenstra & Geelhoed, 1997). Bovendien is de soort niet vastgesteld tijdens de integrale inventarisatie van het Nationaal Park Zuid-Kennemerland in 1996-1999 (Klemann & Veenstra, 2000), en is het gros van de (territoriale) waarnemingen afkomstig uit de naald- en gemengde bossen op de zandgronden van de oostelijke helft van Nederland (Bijlsma et al, 2001).

Literatuur

- Bijlsma, R.G., Hustings, F. & Camphuysen, C.J., 2001. Algemene en schaarse vogels van Nederland (Avifauna van Nederland 2). GMB Uitgeverij/KNNV Uitgeverij, Haarlem/Utrecht.
- Cramp, S. & Perrins, C.M. (eds.), 1994. The Birds of the Western Palearctic. Vol. 8. Oxford University Press, Oxford.
- Dijk, A.J. van, et al, 1994-2001. Kolonievogels en zeldzame broedvogels in Nederland in 1992-'99. SOVON-monitoringsrapporten *in serie*. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
- Geelhoed, S., Groot, H., Huijssteeden, E. van, Leeuwen, G. van & Nobel, P. de (red), 1998. Vogels in het landschap van Zuid-

Kennemerland en de Haarlemmermeer. Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland/KNNV Uitgeverij, Utrecht.

- Klemann, M. & Veenstra, B., 2000. Broedvogels van het Nationaal Park Zuid-Kennemerland in 1996-99. SOVON-inventarisatierapport 2000/01. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
- Robb, M.S., 2000. Introduction to vocalizations of crosbills in north-western Europe. Dutch Birding 22 (2): 61-107.
- Veenstra, B. & Geelhoed, S.C.V., 1997. Aantalsontwikkelingen van broedvogels in het Nationaal Park Zuid-Kennemerland (1952-1996). NV PWN, Bloemendaal.

Pim de Nobel, Zijlweg 115 4, 2013 DE Haarlem, 023-5318631,
e-mail: pim.de.nobel@hccnet.nl